



De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodiêre

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Theodoro Cantuarie[n]si episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

DE THEODORO EPISCOPO CANTVARIENSI. 343
 VITA THEODORI ARCHIEPISCOPI CAN-
 TVARIENSIS, AVTHORE VENERABILI BEDA PRE-
 sbytero, lib. 3. & 4. *Historie Ecclesiasticæ Anglorum.*



RE G E S Anglorum nobilissimi, Osuii prouinciæ Nor-
 dan Humbrorum, & Ecgbert Cantuariorum, habito in-
 ter se consilio, quid de statu Ecclesiæ Anglorum esset
 agendum, (intellexerat enim veraciter Osuii, quauis
 educatus à Scotis, quia Romana, esset catholica & Apo-
 stolica Ecclesia) assumpserunt cum electione & consensu
 sanctæ Ecclesię gentis Anglorum, virum bonum & aptum
 Episcopatu presbyterum, nomine Vuigardum de Clero
 Deus dedit Episcopi: & hunc Antistitem ordinandum, Ro-
 mam miserunt: quatenus accepto ipse gradu Archiepi-
 scopatus, catholicis per omnem Britanniam Ecclesijs An-
 glorum ordinare posset Antistites. Verum Vuigardus Romam perueniens, prius
 quam consecrari in Episcopum posset, morte præreptus est, & huiusmodi literę Regi
 Osuii Britanniam remissæ sunt.

Domino excellentissimo filio Osuio Regi Saxonum, Vitalianus Episcopus seruus
 seruorum Dei. Desiderabiles literas excellentiæ vestræ suscepimus, quas relegentes,
 cognouimus eius pijsimam deuotionem feruentissimumque amorem, quem habet
 propter beatam vitam: & quia dextera Domini protegente, ad veram & Apostoli-
 cam fidem sit conuersus, sperans vt sicut in sua gente regnat, ita & cum Christo in fu-
 turo conregnaturus sit. Benedicta igitur gens, quæ talem sapientissimum & Dei cul-
 torem promeruit habere Regem: quia non solum ipse Dei cultor existit, sed etiam
 omnes subiectos suos meditatur die ac nocte ad fidem catholicam atque Apostoli-
 cam pro suæ animæ redemptione conuertere. Quis enim audiens hæc suauia, non
 lætetur? Quis non exulteret & gaudeat in his pijs operibus? quia & gens vestra Chri-
 sto omnipotenti Deo creditit secundum diuinorum prophetarum voces, sicut scri-
 ptum est in Esaiâ: In die illa radix Iesse, qui stat in signum populorum, ipsum gentes
 deprecabuntur. Et iterum: Audite insulæ, & attendite populi delongè. Et post pau-
 lulum: Parum, inquit, est vt mihi sis seruus ad suscitandas tribus Iacob, & facies Israël
 conuertendas: Dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea vsque ad extremum terre.
 Et rursum: Reges videbunt, & consurgent principes, & adorabunt. Et post paululum:
 Dedi te in foedus populi, vt suscitares terram, & possideres hæreditates dissipatas, &
 diceres his qui vincti sunt, Exite: & his qui in tenebris, Reuelamini. Et rursus: Ego
 Dominus vocavi te in iustitia, & apprehendi manum tuam, & seruaui, & dedi te in
 lucem gentium, & in foedus populi, vt aperires oculos cæcorum, & educeres de con-
 clusione vinctum, de domo carceris sedentem in tenebris.

Eccè excellentissime fili, quàm luce clarius est, non solum de vobis, sed etiam de
 omnibus prophetatum gentibus, quod sint credituræ in Christo omnium condito-
 re. Quamobrèm oportet vestram celsitudinem, vtpotè membrum existens Christi,
 in omnibus piam regulam sequi perenniter principis Apostolorum, siue in pascha
 celebrando, siue in omnibus, quæ tradiderunt sancti Apostoli Petrus & Paulus, qui vt
 duo luminaria cæli, illuminant mundum, sic doctrina eorum, corda hominum quo-
 tidie illustrat credentium.

Et post nonnulla, quibus de celebrando per orbem totum vno vero pascha loqui-
 tur: Hominem denique, inquit, docibilem, & in omnibus ornatum antistitem secun-
 dum vestrorum scriptorū tenorem, minimè valuimus nunc reperire pro longinqui-
 tate itin eris. Profectò enim dum huiusmodi apta repertaque persona fuerit, cum in-
 structum ad vestram dirigemus patriam: vt ipse & viua voce, & per diuina oracula
 omnem inimici zizaniam ex omni vestra insula cum diuino nutu eradiceat. Munuscula,
 à vestra celsitudine beato principi Apostolorū directæ, pro æterna eius memoria sus-
 cepimus, gratiasque ei agimus, ac pro eius incolumitate iugiter Deum deprecamur
 cum Christi clero. Itaque qui hæc obtulit munera, de hac subtractus est luce, situsque
 ad limina Apostolorum: pro quo valdè sumus contristati, cum hic esset defunctus.
 Veruntamen gerulis harum nostrarum literarum vestris missis, & beneficia sancto-
 rum martyrum, hoc est, reliquias beatorū Apostolorum Petri & Pauli, & sanctorum

Magni certe fecit antiquitas Satorum reliquias, quas impij contemnunt.

martyrum Laurentij, Iohannis, & Pauli, & Gregorij, atque Pancratij fecimus dari, vestra excellentia profecto omnia contradenda. Nam & coniugi vestra, nostra dilecta filia, direximus per praefatos gerulos Crucem & clauem auream, habentem de sacratissimis vinculis beatorum Petri & Pauli Apostolorum. De cuius pio studio cognoscentes, tantum cuncta sedes Apostolica vna nobiscum laetatur, quantum eius pia opera coram Deo flagrant & vernant. Festinet igitur, quaesumus, vestra celsitudo, vt optamus, totam insulam suam Deo Christo dicare. Profecto enim habet protectorem humani generis redemptorem Dominum nostrum Iesum Christum, qui ei cuncta prospera impartiet, vt nouum Christi populum coaceruet, catholicam ibi & Apostolicam constituens fidem. Scriptum est enim: Quare primum regnum Dei & iustitiam eius, & haec omnia adijcientur vobis. Nimirum enim quaerit & impetrabit, & ei omnes sua insula, vt optamus, subdentur. Paterno itaque affectu salutantes vestram excellentiam, diuinam iugiter precamur clementiam, qua vos vestrosque omnes in omnibus bonis operibus auxiliari dignetur, vt cum Christo in futuro regnetis seculo. Incolumem excellentiam vestram gratia superna custodiat.

Matth. 6.

Ex cap. 30.

Multi in Anglia relabuntur in Ethnicismum.

Eodem tempore prouinciae Orientalium Saxonum post Gvuidhelmum, praefuere Reges Sighere & Sebbi, quanuis ipsi, Regi Merciorum Vulphere subiecti: quae videlicet prouincia cum praefate mortalitatis clade premeretur, Sighere cum sua parte populi, relictis Christianae fidei sacramentis, ad apostasiam conuersus est. Nam & ipse Rex, & plurimi de plebe, siue optimatibus, diligentes hanc vitam, & futuram non quaerentes, siue etiam non esse credentes, coeperunt fana, quae derelicta erant, restaurare, & adorare simulacra, quasi per haec possent a mortalitate defendi. Porro socius eius & cohaeres Regni eiusdem Sebbi, magna fidem perceptam cum suis omnibus deuotione seruauit, & magna vitam fidelem felicitate compleuit.

Redeunt ad fidem.

Quod vbi Rex Vulphere comperit, fidem videlicet prouinciae ex parte prophanae, misit ad corrigendum errorem, reuocandamque ad fidem veritatis prouinciam Iarumannum Episcopum, qui successor erat Trumhere. Qui multa agens solertia, iuxta quod mihi presbyter, qui comes itineris illi, & cooperator verbi extiterat, referebat, (erat enim religiosus & bonus, vir longe lateque omnia peruagatus) & populum & Regem praefatum ad viam iustitiae reduxit, adeo vt relictis siue destructis fanis arisque, quas fecerant, aperirent ecclesias, ac nomen Christi, cui contradixerant, confiteri gauderent, magis cum fide resurrectionis in illo mori, quam in perfidiae fordidibus inter idola viuere cupientes. Quibus ita gestis, & ipsi sacerdotes doctoresque eorum, domum redire laetantes.

Lib. 4. cap. 1.

Anno memorato eclipsis solis, & mox sequentis pestilentiae, quo & Colman Episcopus vnanimi catholicorum intentione superatus, ad suos reuersus est, Deus dedit sextus Ecclesiae Dorouernenfis Episcopus, obiit pridie Iduum Iuliarum. Sed & Erconbert Rex Cantuariorum, eodem mense ac die defunctus, Ecgberto filio sedem regni reliquit, quam ille susceptam per nouem annos tenuit. Tunc cessante non pauco tempore Episcopatu, missus est Romam ab ipso simul & a Rege Nordan Humborum Osui, vt iam diximus, Vuighart presbyter, vir in Ecclesiasticis disciplinis doctissimus, de genere Anglorum, petentibus pro Ecclesia Anglorum Episcopum ordinari, missis pariter Apostolico Papae donarijs, & aureis atque argenteis vasis non paucis. Qui vbi Romam peruenit, cui sedi Apostolicae tempore illo Vitalianus praerant, postquam itineris sui causam praefato Papae Apostolico patefecit, non multo post & ipse, & omnes penes, qui cum eo aduenerant socij, pestilentia superueniente, deleti sunt.

Adrianus insignis Abbas recusat Archiepiscopatum.

Item Andreas quidam monachus.

At Apostolicus Papa, habito de his consilio, quaesuit sedulus, quem Ecclesiae Anglorum Archiepiscopum mitteret. Erat autem in monasterio Niridiano, quod est non longe a Neapoli Campaniae, Abbas Adrianus, vir natione Apher, sacris literis diligenter imbutus, monasterialibus simul & Ecclesiasticis disciplinis institutus, Graecae pariter & Latinae linguae peritissimus. Hunc ad se accitum Papa iussit, Episcopatu accepto in Britanniam venire. Qui indignum se tanto gradu respondens, ostendere posse se dixit alium, cuius magis ad suscipiendum Episcopatum & eruditio conueniret, & aetas. Cumque monachum quendam de vicino virginum monasterio, nomine Andream, Pontifici offerret, hic ab omnibus, qui cum nouere, dignus Episcopatu iudicatus est. Verum pondus corporeae infirmitatis, ne Episcopus fieri posset, obstatit. Et rursum Adrianus ad suscipiendum Episcopatum actus est. Qui petijt indu-

inducias, si fortè alium, qui ordinaretur Episcopus, ex tempore posset inuenire.

Erat ipso tempore Romæ monachus Adriano notus, nomine Theodorus, natus in Tharso Ciliciæ, vir & seculari & diuina literatura Græcè & Latinè instructus, probus moribus, & ætate venerandus, id est, annos habens ætatis sexaginta sex. Hunc offerens Adrianus Pontifici, vt Episcopus ordinaretur, obtinuit, his tamen conditionibus interpositis, vt ipse eum perduceret in Britanniam, eò quòd iam bis partes Galliarum diuersis ex causis adisset, & ob id maiorem huius itineris peragendi notitiam haberet, sufficiensque esset in possessione, hominum propriorum: & vt ei doctrinæ cooperatores existens, diligenter attenderet, nè quid ille contrarium veritati fidei, Gregoriorum more, in Ecclesiam, cui præfesset, introduceret. Qui subdiaconus ordinatus, quatuor expectauit menses, donèc illi coma cresceret, quò in coronam tonderi posset. Habuerat enim tonsuram more Orientalium sancti Pauli Apostoli. Qui ordinatus est à Vitaliano Papa anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo sexagesimo octauo, sub die septimo Calendarum Aprilium Dominica. Et ità vnà cum Adriano sexto Calendas Iunias in Britanniam missus est.

Qui cum pariter per mare ad Massiliam, ac deindè per terram Arelatem peruenissent, & tradidissent Iohanni Archiepiscopo ciuitatis illius scripta commendatitia Vitaliani Pontificis, retenti sunt ab eo, quousque Ebroinus Maior domus regie copiam perendi quoquòd vellent, tribuit eis. Qua accepta, Theodorus profectus est ad Agilbertum Parisiorum Episcopum, & ab eo benignè susceptus, & multo tempore habitus est: Adrianus verò perrexit primùm ad Emme Senonum, & postea ad Pharaonem Meldorum Episcopos: & benè cum eis diutius fuit. Coegerat enim eos imminens hyems, vt vbiunque potuissent, quieti manerent. Quod cum nuncij certi narrassent Regi Ecgberto, scilicet Episcopum, quem petierant à Romano Antistite, in Regno Francorum esse, misit illò continuo Redfridum præfectum suum ad adducendum eum. Quò cum venisset, assumpsit Theodorum cum Ebroini licentia, & perduxit eum ad portum, cui nomen est Quentaunice: vbi fatigatus infirmitate, aliquantisper moratus est. Et cum cõualescere cœpisset, nauigauit in Britanniam. Adrianum autem Ebroinus retinuit, quoniam suspicabatur eum habere aliquam legationem Imperatoris ad Britannia Reges aduersum Gallia regnũ, cuius tunc ipse maximam curam gerebat. Sed cum tale nihil illum habere vel habuisse veraciter comperisset, absoluit eum, & post Theodorum ire permisit. Qui statim vt ad illum venit, dedit ei monasterium beati Petri Apostoli, vbi Archiepiscopi Cantia sepeliri solent. Præcepit enim Theodoro abeunti Dominus Papa Apostolicus, vt in diocesi sua prouideret & daret ei locum, in quo cum suis aptè degere potuisset.

Peruenit autem Theodorus ad ecclesiam suam secundo, postquam consecratus est, anno, die sexto Calendarum Iuniarum Dominica: & fecit in ea annos viginti & vnum, menses tres, dies vigintifex. Moxque peragrata Insula tota, quaquauersum Anglorũ gentes morabantur, (nam & libentissimè ab omnibus suscipiebatur, atque audiebatur) rectum viuendi ordinem, ritum celebrandi paschæ canonicũ, per omnia comitante & cooperante Adriano, disseminabat. Isque primus erat in Archiepiscopis, cui omnis Anglorum Ecclesia manus dare consentiret. Et quia literis sacris, simul & secularibus, vt diximus, abundanter ambo erant instructi, congregata discipulorum caterua, scientiæ salutaris quotidie flumina, irrigandis eorum cordibus emanabant: ità vt etiam Metricæ artis, Astronomicæ & Arithmeticæ Ecclesiasticæ disciplinam, inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contraderent. Indicio est, quòd vsque hodiè supersunt de eorum discipulis, qui Latinam Græcamque linguam æquè vt propriam, in qua nati sunt, nòrunt. Neque vnquam prorsus, ex quo Britanniam petierunt Angli, feliciora fuere tempora, dum fortissimos Christianosque habentes Reges, cunctis Barbaris nationibus essent terrori, & omnium vota ad nupèr audita caelestis regni gaudia pendèrent: & quicumque lectionibus sacris cuperent erudiri, haberent in promptu magistros qui docerent. Sed & sonos cantandi in ecclesia, quos eatenus in Cantia tantùm nouerant, ab hoc tempore per omnes Anglorum Ecclesias discere cœperunt: Primusque, excepto Iacobo, de quo supra diximus, cantandi magister Nordan Humbroorum Ecclesijs Eddi cognomento Stephanus fuit, inuitatus de Cantia à reuerendissimo viro Vuilfrido, qui primus inter Episcopos, qui de Anglorum gente essent, catholicum viuendi morem Ecclesijs Anglorum tradere didicit.

Itaque

Theodorus
monachus
ordinatur
Romæ Ar-
chiepisco-
pus Cãtua-
riensis.

Agilbertus
Parisensis
Episcopus.

Ex cap. 2.
Theodorus
venit ad se-
dem suam
Cantuari-
ensem.

Felicissima
Britannia
tempora.

Theodorus reprehendit Episcopum non ritè consecratum. Itaque Theodorus perlustrans vniuersa, ordinabat locis opportunis Episcopos, & ea, quæ minùs perfecta reperit, his quoquè iuuantibus corrigebat. In quibus & Cæcadda Episcopum cum argueret non fuisse ritè consecratum, respondens ipse voce humilima, dixit: Si me, inquit, nôsti Episcopatum non ritè suscepisse, libenter ab officio discedo: quippè qui neque me vnquam hoc esse dignum arbitrabar, sed obedientiæ causa iussus subire, quanuis indignus, consensit. At ille audiens responsionis eius humilitatem, dixit non eum Episcopatum dimittere debere: sed ipse ordinationem eius denuò catholica ratione consummauit. Eo autem tempore, quo defuncto Deusdedit, Dorouernensis ecclesiæ Episcopus quærebatur, ordinandusque mittebatur, Vuilfridus quoquè de Britannia in Galliam ordinandus est missus. Et quoniam ante Theodorum redijt, ipse etiam in Cantia presbyteros & diaconos, vsque dum Archiepiscopus ad sedem suam perueniret, ordinabat. At ipse veniens, mox in ciuitate Rhosi, vbi defuncto Damiano, Episcopatus iam diù cessauerat, ordinauit virum magis Ecclesiasticis disciplinis institutum, & vitæ simplicitate contentum, quam in seculi rebus strenuum, cui nomen erat Putta, maximè autem modulandi in ecclesia more Romanorum, quem à discipulis Papæ Gregorij didicerat, peritum.

Putta Episcopus Roffensis. Cap. 4.

Interea Colmanus, qui de Scotia erat Episcopus, relinquens Britanniam, tulit secum omnes, quos in Lindisfarorum insula congregauerat Scotos: sed & de gente Anglorum viros circiter triginta, qui vtrique monachicæ cõuersationis erant studijs imbuti: Et relictis in ecclesia sua aliquot fratribus, primò venit ad insulam Hu, vnde erat ad prædicandum verbum Dei Anglorum genti destinatus. Deindè secessit ad insulam quandam paruam, quæ ad Occidentalem plagam ab Hibernia procul secreta, sermone Scotico In hisbouinde, id est, insula vitulæ albæ, nuncupatur. In hanc ergò perueniens, construxit monasterium, & monachos inibi, quos de vtraque natione collectos adduxerat, collocauit. Qui cum inuicem concordare non possent, eò quòd Scoti tempore ætatis, quo fruges erant colligendæ, relicto monasterio, per loca sibi nota vagarentur: at verò hyeme succedente, redirent, & his, quæ Angli præparauerant, communiter vti desiderabant: quæsiuit Colmanus huic dissensionis remedium, & circumiens omnia propè vel longè, inuenit locum in Hibernia insula aptum

Construit monasterium in vitula alba.

Item aliud in Hibernia Magio nomine seu In iugeo.

monasterio construendo, qui lingua Scotorum Magio nominatur: emitque partem eius non grandem ad construendum ibi monasterium à Comite, ad cuius possessionem pertinebat, ea conditione addita, vt pro ipso etiam, qui eis locum commodaret, consistentes ibi monachi Domino preces offerrent. Et constructo statim monasterio, iuante etiam Comite, & vicinis omnibus, Anglos ibidem collocauit, relictis in præfata insula Scotis. Quod videlicet monasterium vsque hodiè ab Anglis tenetur incolis. Ipsum nanque est, quod nunc grande de modico effectum, In iugeo consuetè vocatur: & conuersis iam dudum ad meliora instituta omnibus, egregium examen continet monachorum, qui de prouincia Anglorum ibidem collecti, ad exemplum venerabilium patrum sub regula & Abbate canonico in magna continentia & sinceritate proprio labore manuum viuunt.

Cap. 5.

Osui Regis mors.

Anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo septuagesimo, qui est annus secundus, ex quo in Britanniam venit Theodorus, Osui Rex Nordan Humborum pressus est infirmitate, qua & mortuus est anno ætatis suæ quinquagesimo octauo: qui intantum eo tempore tenebatur amore Romanæ & Apostolicæ institutionis, vt si ab infirmitate saluaretur, etiam Romam venire, ibique ad loca sancta vitam finire disponderet: Vuilfridumque Episcopum ducem sibi itineris fieri, promissa non parua pecuniarum donatione, rogaret. Qui defunctus die decimoquinto Calendarum Martiarum, Ecgfridum filium regni hæredem reliquit. Cuius anno regni tertio Theodorus cogit Concilium Episcoporum vnà cum eis, qui canonica patrum statuta diligenter, & nôssent, magistris ecclesiæ pluribus. Quibus pariter congregatis, diligenter ea quæ vnitati pacis Ecclesiasticæ congruerent, eo, quo pontificem decebat, animo cœpit obseruanda docere. Cuius synodica actionis talis textus est:

Synodus Britannia, vel Anglia.

In nomine Domini Dei & Saluatoris nostri Iesu Christi, regnante in perpetuum ac gubernante suam Ecclesiam eodem Domino nostro Iesu Christo, placuit conuenire nos iuxta morem canonum venerabilium, tractaturos de necessarijs Ecclesiæ negocijs. Conuenimus autem die quarta decima mensis Septembris, in dictione prima, in loco, qui dicitur Herudford. Ego quidè Theodorus, quanuis indignus, ab Apostolica Sede destinatus Dorouernensis ecclesiæ Episcopus, & confacerdos ac frater noster

pi. Ex quo vsque hodiè prouincia illa duos habere solet Episcopos.

Cap. 6.
Vuinfridus
Episcopus
propter in-
obedentiã
deponitur.

Non multo post hæc elapso tempore, offensus à Vuinfrido Merciorum Episcopo per meritum cuiusdam inobedentiã Theodorus Archiepiscopus, deposiuit eum de Episcopatu, post annos accepti Episcopatus non multos, & in loco eius ordinauit Episcopum Sexuulfum, qui erat constructor & Abbas monasterij, quod dicitur Medeshamstedi, in regione Giruorum. Depositus verò Vuinfridus, redijt ad monasterium suum, quod dicitur Aetbearne, ibique in optima conuersatione vitam finiuit.

Cap. 7.

Quartus Occidentalium Saxonum Antistes Eleutherius fuit: siquidem primus Birinus, secundus Agilbertus, tertius extitit Vini. Cumque mortuus esset Conualch, quo regnante idem Eleutherius Episcopus factus est, acceperunt subreguli regnum gentis, & diuisum inter se tenuerunt annis circiter decem. Ipsiisque regnantibus, defunctus est ille, & Episcopatu functus Hæddi, qui pro eo consecratus est à Theodoro in ciuitate Londonia: cuius Episcopatus tempore deuictis atque amotis subregulis, Ceadualla suscepit imperium. Et cum duobus annis hoc tenuisset, tandem superni regni amore compunctus, reliquit, eodem adhuc præfule ecclesiam gubernante: ac Romam abiens, ibi vitam finiuit.

Ceadualla
Rex obit
Romæ.

Edilredus
rex vastat
ecclesias &
monasteria.

Anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo septuagesimo septimo, cum Edilred Rex Merciorum, adducto maligno exercitu Cantiam vastaret, & ecclesias ac monasteria sine respectu pietatis, vel diuini timoris, sceleraret, ciuitatem quoque Rhofi, in qua erat Putta Episcopus, quantum eo tempore absens, communi clade absumpsit. Quod ille ubi comperit, ecclesiam videlicet suam rebus ablatis omnibus depopulatam, diuertit ad Sexuulfum Merciorum Antistitem, & accepta ab eo possessione ecclesie cuiusdam, & agelli non grandis, ibidem in pace vitam finiuit, nil omnino de restaurando Episcopatu suo agens, quia magis in Ecclesiasticis, quam in mundanis rebus erat industrius: sed in illa solum ecclesia Deo feruens, & ubicunque rogabatur, ad docenda Ecclesiastica carmina diuertens. Pro quo Theodorus in ciuitate Rhofi Vuilhelmum consecrauit Episcopum. Sed illo post non multum temporis præinopia rerum ab Episcopatu decedente, atque ad alia loca secedente, Gebmundum pro eo substituit Antistitem.

Vuilfridus
Episcopus
pellitur e
sede sua.

Anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo septuagesimo octauo, qui est annus Imperij Regis Ecgfridi octauus, apparuit mense Augusto stella, quæ dicitur cometa, & tribus mensibus permanens, matutinis horis oriebat, excelsum radiantis flammæ quasi columnam præferens. Quo etiam anno orta inter ipsum Regem Ecgfridum, & reuerendissimum Antistitem Vuilfridum dissensione, pulsus est idem Antistes à sede sui Episcopatus, & duo in locum eius substituti Episcopi, qui Nordan Humbrorum genti præsent: Bosa videlicet, qui Deirorum; & Eata, qui Berniciorum prouinciam gubernaret: hic in ciuitate Eboraci, ille in Hagustaldensi siue in Lindisfarnensi ecclesia cathedram habens Episcopalem, ambo de monachorum collegio in Episcopatus gradum adsciti. Cum quibus & Eadhedus in prouinciam Lindisfarrum, quam nuperrimè Rex Ecgfridus, superato in bello & fugato Vulphere, obtinuerat, ordinatur Episcopus: Et hunc primum eadem prouincia proprium accepit præfulem, secundum Edeluinum, tertium Eadgarium, quartum Cimperthum, quem in præsentem habet: habebat enim ante Eadhedum Antistitem Sexuulfum, qui etiam Merciorum, & mediterraneorum Anglorum simul Episcopus fuit. Vnde & expulsus de Lindissi, in illarum prouinciarum regimine permanit. Ordinati sunt autem Eadhed, Bosa & Eata Eboraci ab Archiepiscopo Theodoro: qui etiam post tres abcessione Vuilfridi annos, horum in numero duos addidit Antistites, Tumbertum ad ecclesiam Hagustaldensem, remanente Eata ad Lindisfarnensem, & Trumuini ad prouinciam Piciorum, quæ tunc temporis Anglorum erat imperio subiecta. Eadhedum de Lindissi reuersum, eò quòd Edilredus prouinciam recepisset, Rhipensi ecclesie præfecit.

Cap. 17.
Synodus
Anglicæ Epi-
scoporum.

His temporibus audiens Theodorus fidem Ecclesie Constantinopoli per heresim Eutychetis multum esse turbatam, & Ecclesias Anglorum, quibus præerat, ab huiusmodi labe immunes perdurare desiderans, collecto venerabilium sacerdotum, doctorumque plurimorum cœtu, cuius essent fidei singuli, sedulus inquirebat, omniumque vnanimem in fide catholica reperit consensum. Et hunc synodalibus literis ad instructionem memoriamque sequentium commendare curauit. Quarum videlicet literarum istud exordium est:

In

In nomine Domini nostri Iesu Christi Saluatoris, imperantibus dominis pijs-
 nostris, Ecgrido Rege Humbronensium, anno decimo regni eius, sub die decimo-
 quinto Calendarum Octobris, Indictione octaua: & Edilredo Rege Mercensium,
 anno sexto regni eius: & Alduulfo Rege Estranglorum, anno decimosextimo regni
 eius: & Lodthario Rege Cantuariorum, regni eius anno septimo: presidente ipso
 Theodoro, gratia Dei Archiepiscopo Britanniae insulae, & ciuitatis Dorouernis, vna
 cum eo sedentibus ceteris Episcopis Britanniae insulae, viris venerabilibus, propositis
 sacrosanctis Euangelis, in loco, qui Saxonico vocabulo Hedtsfeld nominatur, pariter
 tractantes, fidem rectam & orthodoxam exposuimus, sicut Dominus noster Iesus
 in carnatus tradidit discipulis, qui praesentialiter viderunt & audierunt sermones
 eius: atque sanctorum patrum tradidit symbolum: & generaliter omnes sancti do-
 cuerunt & vniuersales synodi, & omnis probabiliu[m] catholicae Ecclesiae Docto-
 rum chorus. Hos itaque sequentes nos pie atque orthodoxe, iuxta diuinitus inspira-
 tam doctrinam eorum professi, credimus consonanter & confitemur secundum
 sanctos patres, proprie & veraciter, patrem & filium, & spiritum sanctum Trinitatem
 in vnitae consubstantialem, & vnitatem in Trinitate: hoc est, vnum Deum in tribus
 subsistentijs vel personis consubstantialibus, aequalis gloriae & honoris. Et post multa
 huiusmodi, quae ad rectae fidei confessionem pertinebant, haec quoque sancta synodus
 suis literis addidit:

Suscipimus sanctas & vniuersales quinque synodos beatorum & Deo acceptabi-
 lium patrum, id est, qui in Nicea congregati fuerunt, trecentorum decem & octo,
 contra Arrium impijsimum & eiusdem dogmata: Et in Constantinopoli centum
 quinquaginta contra vesianam Macedonij & Eudoxij, & eorum dogmata: Et in
 Epheso primo ducentorum contra nequissimum Nestorium, & eiusdem dogmata:
 Et in Chalcedone ducentorum & triginta contra Eutychem & Nestorium, & eorum
 dogmata: Et iterum in Constantinopoli quinto congregati sunt concilio, in tem-
 pore Iustiniani minoris contra Theodorum & Theodoretum & Ibae epistolas &
 eorum dogmata, contra Cyrillum. Et paulopost: Et synodum, quae facta est in Vr-
 be Roma in tempore Martini Papae beatissimi, indictione octaua, Imperante Con-
 stantino pijsissimo anno nono. Suscipimus & glorificamus Dominum nostrum Ie-
 sum Christum, sicut isti glorificauerunt, nihil addentes vel subtrahentes, & anathe-
 matizamus corde & ore, quos anathematizauerunt: & quos susceperunt, suscipi-
 mus, glorificantes Deum patrem sine initio, & filium eius vnigenitum, ex patre ge-
 neratum ante secula, & spiritum sanctum procedentem ex patre & filio inenarrabili-
 ter, sicut praedicauerunt hi, quos memorauimus supra, sancti Apostoli, & prophetae,
 & doctores. Et nos omnes subscribimus, qui cum Theodoro Archiepiscopo fidem
 catholicam exposuimus.

Intererat huic synodo, pariterque catholice fidei decreta firmabat, vir venerabilis
 Iohannes Archicantor ecclesiae sancti Apostoli Petri, & Abbas monasterij beati Mar-
 tini, qui nuper venerat a Roma per iussione[m] Papae Agathonis, duce reuerendissimo
 Abbate Biscopo, cognomine Benedicto. Cum autem idem Benedictus construxisset
 monasterium Britanniae in honorem beatissimi Apostolorum Principis, iuxta ostium
 fluminis Vuyri, venit Romam cum cooperatore ac socio eiusdem operis Ceolfrido,
 qui post ipsum eiusdem monasterij Abbas fuit, (quod & ante saepius facere consueue-
 rat) atque honorifice a beatae memoriae Papa Agathone susceptus est: petijtque & ac-
 cepit ab eo munimentum libertatis monasterij, quod fecerat, epistola priuilegij ex
 autoritate Apostolica firmatum, iuxta quod Ecgridum Regem voluisse, ac licentiam
 dedisse nouerat: quo concedente, & possessionem terrae largiente, ipsum monaste-
 rium fecerat. Accepit & praefatum Iohannem Abbatem in Britanniam perducen-
 dum, quatenus in monasterio suo cursum canendi annum, sicut ad sanctum Pe-
 trum Romae agebatur, edoceret. Egitque Abbas Iohannes, vt iussione[m] acceperat
 Pontificis, & ordinem videlicet, & ritum canendi ac legendi viua voce praefati mona-
 sterij Cantores edocendo, & ea, quae totius anni circulus in celebratione dierum fe-
 storum poscebat, etiam literis mandando: quae haecenus in eodem monasterio ser-
 uata, & a multis iam sunt circunquaque transscripta.

Non solum autem idem Iohannes ipfius monasterij fratres docebat, verum de omni-
 bus penè eiusdem prouinciae monasterijs ad audiendum eum, qui cantandi erant pe-
 riti, confluebant. Sed & ipsum per loca, in quibus doceret, multi inuitare curabant.

Literæ Sy-
nodicae.V. Synodi
generales.Processio
Spiritus
sancti ex
patre &
filio.
Cap. 18.Monasteriũ
S. Petri con-
struitur.Nota de an-
nuo canen-
di cursu.

Synodus
Martini
Papæ.

Cura Aga-
thonis Pa-
pæ de eccle-
siam Dei.

Cap. 21.

Pacis reco-
nditor S.
Theodorus.

Ex lib. 5.
cap. 8.

Obitus The-
odori Epi-
scopi.

Eccli. 44.

Epitaphium
eius.

Ipse autem, excepto cantandi vel legendi munere, & aliud in mandatis ab Apostolico Papa acceperat, ut, cuius esset fidei Anglorum Ecclesia, diligenter edisceret, Romanique; rediens referret. Nam & synodum beati Papæ Martini, centum quinque Episcoporum consensu, non multo antè Romæ celebratam, contra eos maximè, qui vnam in Christo operationem & voluntatem prædicabant, secum veniens attulit, atque in præfato religiosissimi Abbatis Benedicti monasterio transcribendam commendauit. Tales nanque eo tempore Constantinopolitanæ Ecclesiæ fidem multum turbauerant. Sed Domino donante, proditi iam tunc & victi sunt. Undè volens Agatho Papa, sicut in alijs prouincijs, ita etiã in Britannia, qualis esset status Ecclesiæ, quomodo ab hereticorum contagijs castus, ediscere, hoc negotium reuerendissimo Abbati Iohanni, in Britanniam destinato, iniunxit. Quamobrèm collecta pro hoc in Britannia synodo, quam diximus, inuenta est in omnibus fides catholica inuiolata, datumque illi exemplar eius Romam perferendum. Verùm ille patriam reuertens, non multo post, quam Oceanum transijt, arreptus infirmitate, ac defunctus est, corpusque eius ab amicis propter amorem sancti Martini, cuius monasterio præerat, Turonis delatum, atque honorificè sepultum est. Nam & benigno ecclesiæ illius hospitio, cum in Britanniam iret, exceptus est, rogatusque multum à fratribus, ut Romam reuertens, illo itinere reuertetetur, atque ad eam diuerteret ecclesiam. Deniquè ibidem adiutores itineris & iniuncti operis accepit, à quibus, etsi in itinere defunctus est, nihilominus exemplum catholice fidei Anglorum, Romam perlatum est, atque ab Apostolico Papa, omnibusque, qui audire vel legere, garantissimè susceptum.

Anno Ecgfridi nono, conferto graui prælio inter ipsum & Edilredum Regem Merciorum iuxta fluium Treanta, occisus est Elbuini frater Regis Ecgfridi, iuuenis circiter decem & octo annorum, vtrique prouinciæ multum amabilis. Nam sororem eius, quæ dicebatur Osthridi, Rex Edilred habebat uxorem. Cumque materies belli acrioris, & inimicitie longioris inter Reges populosque feroces videretur exorta, Theodorus Deo dilectus Antistes, diuino fretus auxilio, salutifera exhortatione ceptum tanti periculi funditus extinguit incendium, adeo ut pacatis alterutrum Regibus ac populis, nullius anima hominis pro interfecto Regis fratre, sed debita solummodo multa pecuniæ Regi vltori daretur. Cuius fœdera pacis multo exinde tempore inter eosdem Reges eorumque regna durarunt.

Anno autem post hunc, quo Cedualla Romæ defunctus est, proximo, id est, sexcentesimo nonagesimo incarnationis Dominicæ, Theodorus beatæ memoriæ Archiepiscopus, senex & plenus dierum, id est, annorum octoginta & octo, defunctus est. Quem se numerum annorum fuisse habiturum, ipse iam dudum somnij reuelatione edoctus, suis prædicere solebat. Mansit autem in Episcopatu annis viginti duobus, sepultusque est in ecclesia sancti Petri, in qua omnium Episcoporum Dorouernensium sunt corpora deposita. De quo vnà cum confortibus eiusdem sui gradus, rectè & veraciter dici potest, quia corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum viuet in generatione & generationem.

Vt enim breuiter dicam, tantum profectus spiritalis, tempore præfulatus illius Anglorum Ecclesiæ, quantum nunquam antea potuere, ceperunt. Cuius personam, vitam, ætatem & obitum, Epitaphium monumenti ipsius, versibus heroicis triginta & quatuor palàm ac lucidè cunctis illò venientibus pandit. Quorum primi sunt hi:

Hic sacer in tumba pausat cum corpore præsul,
Quem Theodorum nunc lingua Pelasga vocat.
Princeps Pontificum, felix, summusque sacerdos,
Limpida discipulis dogmata diseruit. Vltimi autem hi:
Nanque diem nonam decimam Septembris habebat,
Cum carnis claustra spiritus egreditur.
Alma noua scandens felix consortia vitæ,
Ciuiibus Angelicis iunctus in arce poli.

MARTYRIUM S. Eustachij, vxoris & filiorum eius, quorum natalis in vigesimum diem Septembris incidit, quærat lector in sexto Tomo secundo Nouembris. Martyrium verò Faustij & Euilafij in primo Tomo sexta Februarij.

COM-